17

Gemeente Enschede	Postregistratie
Registratie nummer	
Ingekomen – 3 APR. 2023	
Afdeling	
Attentie	

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl
postbus@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Burgemeester en Wethouders van Enschede
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

Inlichtingen bij
E. de Zoeten
Telefoon 0631100003
E.d.Zoeten@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
28.03.2023	D2023-03-008904	2023-005250			21.02.2023	

Onderwerp: Brief aanbieden pMIEK aan gemeenten

Geacht college, geacht dagelijks bestuur,

In december 2022 hebben wij u per brief (kenmerk: D2022-12-001235) geïnformeerd over het "Afwegingskader provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)" zoals dit inmiddels door Provinciale Staten is vastgesteld. In die brief hebben we u ook geïnformeerd over het vervolgproces waarin Gedeputeerde Staten met behulp van het Afwegingskader een prioritering aanbrengt in de uitbreidingsinvesteringen van de regionale netbeheerder (Enexis). En daarnaast gaf de brief al aan dat het pMIEK naast deze prioritering in zou gaan op het bevorderen van netefficiëntie, het versnellen van uitbreidingprojecten en een plan van aanpak voor het opstellen van een Energiesysteemvisie.

Wij hebben het genoegen u hierbij het pMIEK aan te bieden. Het pMIEK is voor vaststelling besproken in het bestuurlijk overleg SNIP (Samen naar Integraal Programmeren), waarin de netbeheerders, RES-regio's en provincie vertegenwoordigd zijn.

Vervolgproces

Dit pMIEK zal volgens afspraak voor 1 april worden aangeboden aan de netbeheerders die daarmee de prioritering op grond van maatschappelijke waarde en netefficiëntie mee kunnen nemen bij het opstellen van hun Investeringsplannen (IP, 2024-2034). Enexis heeft aangegeven dat aanvullende informatie die voor 1 juni 2023 kan worden aangeleverd, nog kan worden verwerkt in het IP.
Het is bekend dat bij gemeenten een proces gaande is waarin zoekgebieden voor windenergie worden geïnventariseerd. Dat betekent dat in de komende maanden, ook duidelijk kan worden op welke hoogspanningsstations meer invoeding van windenergie verwacht kan worden. Omdat windvermogen de aansluitcapaciteit efficiënter benut dan zon-PV kan dit tot een aanscherping leiden van de prioritering in het pMIEK en wel op 3 manieren:

1. Omdat het windvermogen in de plaats komt van zon-PV daalt de voorziene aansluitcapaciteit en is uitbreiding niet langer noodzakelijk (en verdwijnt dus uit de prioritering). Daarmee kunnen aanzienlijke maatschappelijke kosten worden vermeden terwijl de RES-ambitie toch wordt waargemaakt.
2. Doordat een substantieel windproject een relatieve grote aansluiting vergt kan een nieuw knelpunt ontstaan;

Datum verzending
30.03.2023

provincie Overijssel

3. Omdat een hoogspanningsstation nu ook windvermogen gaat aansluiten (daar waar dat in eerste instantie alleen zon-PV was), krijgt een noodzakelijke uitbreiding een hogere prioriteit waardoor de kans op eerdere realisatie toeneemt;

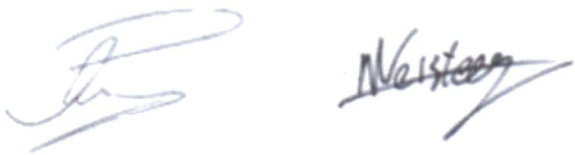
In het geval de aanvullende zoekgebieden niet leiden tot de nagestreefde wind-zon-PV-verhouding van 60-40 of de gezamenlijke ambitie niet wordt gehaald, worden ook de provinciale voorkeurszoekgebieden (zoals vastgelegd in het Fundament voor de Omgevingsvisie) bij de aanscherping betrokken. In dat geval krijgen hoogspanningsstations die eventuele windprojecten uit die gebieden bedienen, een hogere prioriteit.

Voor 1 juni 2023 zullen we dus zo nodig met een aanscherping van de prioritering komen en die aanbieden aan Enexis. Daarmee zorgen we dat de mogelijkheden die het pMIEK ons biedt in deze eerste ronde, zo goed mogelijk benutten. En tevens faciliteren we daarmee de realisatie van de RES-doelen op een netefficiënte manier tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Zoekgebieden die na die datum bekend worden kunnen in ieder geval in een volgende ronde pMIEK en Investeringsplannen worden betrokken over 2 jaar. En in onvoorziene, bijzondere omstandigheden kunnen er ook nog tussentijds wijzigingen overeengekomen worden.

We verwachten u hiermee goed en volledig te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groeten,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema secretaris, N. Versteeg

Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat

Overijssel

Maart 2023

Inhoudsopgave

Inhoud

1. Aanleiding en opzet 3
2. Efficiënt netgebruik 6
   a. Opvolging aanbevelingen Landelijk Actieprogramma Netcongestie 6
   b. Netefficiëntie in de Regionale Energiestrategie (RES) 6
   c. Smart Energy Hubs 6
   d. E-team – achter de meter oplossingen 7
3. Prioritering netinvesteringen 8
4. Versnellingsaanpak realisatie 12
5. Energiesysteemvisie 14

1. Aanleiding en opzet

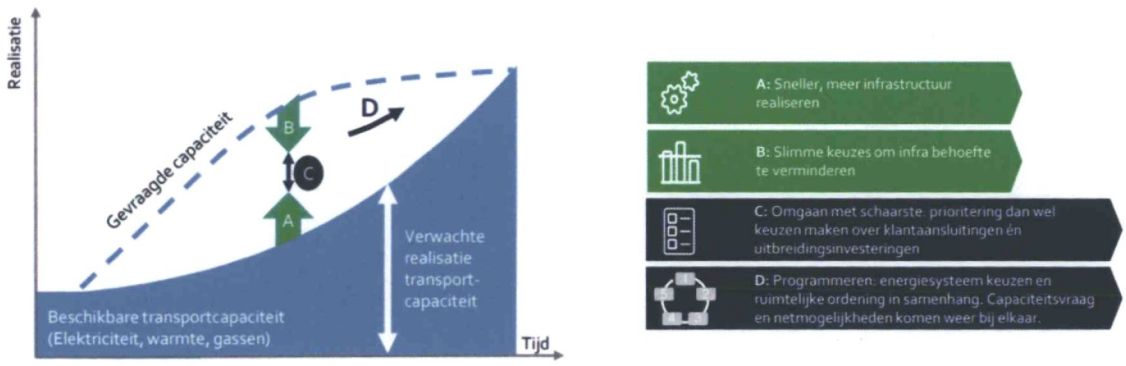
Een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat

Nederland heeft als ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit vraagt om een omschakeling van een energiesysteem dat grotendeels gebaseerd op fossiele bronnen naar een systeem dat leunt op hernieuwbare en andere CO_2-vrije bronnen. Het huidige systeem is ontworpen in een tijd waar elektriciteit uit een aantal grote centrales kwam en een fijnmazig gasnet dat Gronings gas naar klanten distribueerde. De vraag naar en beschikbaarheid van energie was relatief eenvoudig te voorspellen. Die tijden zijn voorbij, enerzijds door de meer decentrale opwek van elektriciteit en anderzijds door de elektrificatie, mede versneld door de internationale ontwikkelingen en de hoge energieprijzen.

In dit provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) staat hoe de provincie omgaat met dit veranderende energiesysteem. De provincies hebben bij besluit van het IPO-bestuur de regierol op zich genomen voor de regionale energie-infrastructuur. Bestuurlijk is ook afgesproken tussen IPO, VNG, Netbeheer Nederland, het Nationaal Programma RES en de ministeries van EKZ en BZK dat elke provincie voor 31 maart 2023 een eerste pMIEK oplevert. Dit pMIEK bevat een advies aan de netbeheerders (CoteQ, Enexis, Rendo en TenneT) voor de investeringsplannen die zij in 2024 opleveren. Met dit advies geeft de provincie de netbeheerders een prioriteitsvolgorde mee in de uitbreidingsinvesteringen in de energie-infrastructuur, waarbij de bijdrage aan het creëren van maatschappelijke waarde en het bevorderen van efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet de uitgangspunten zijn.

Meer dan alleen prioritering

In de komende jaren zal de gevraagde capaciteit groeien ten opzichte van de beschikbare (en te realiseren) capaciteit (zie onderstaande figuur). Het doel is uiteraard om vraag en aanbod weer bij elkaar te brengen.

Om dit te bereiken zijn er vier oplossingsrichtingen die in dit pMIEK ook allen aan bod komen. Hoewel het pMIEK in principe bedoeld is om prioritaire investeringsprojecten in de energie-infrastructuur te benoemen (***Hoofdstuk 3: Prioritering Netinvesteringen***), bevat het Overijsselse pMIEK daarom ook drie andere oplossingsrichtingen.

Allereerst moet de vraag naar capaciteit verminderd worden door het huidige net efficiënter te benutten (***hoofdstuk 2: Efficiënt netgebruik***). We doen een oproep aan de netbeheerders en onze RES-partners om efficiënter netgebruik waar mogelijk te bevorderen. En we geven een toelichting op de provinciale inspanning om efficiënt netgebruik te bevorderen.

Daarnaast moet de aandacht uitgaan naar het sneller realiseren van meer capaciteit (***hoofdstuk 4: Versnellingsaanpak realisatie***).

Ten slotte willen we door programmering de ruimtelijk-economische ontwikkeling en de energie-infrastructuur op elkaar afgestemd krijgen. Daarvoor helpt het om een beeld te vormen van het (benodigde) energiesysteem van de toekomst. Deze energiesysteemvisie is (mede) richtinggevend voor afwegingen over investeringen in het energiesysteem en ruimtelijke keuzes (***hoofdstuk 5: Energiesysteemvisie***).

Nationale context

Het Rijk werkt momenteel een Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) uit en concludeert in haar brief over de contouren hiervan "Deze energietransitie vergt een grote inspanning waarbij veel partijen binnen relatief korte tijd stappen moeten zetten die op elkaar inwerken. Gegeven de complexiteit en urgentie van deze inspanning is stevige regie vanuit de Rijksoverheid noodzakelijk.". Ruimtelijk wordt dat vormgegeven in het Programma Energiehoofdinfrastructuur (PEH). Voor de kortere termijn is op verzoek van het Rijk het Landelijk Actieplan Netcongestie (LAN) opgesteld met daarin een groot aantal aanbevelingen om congestie te verminderen of te voorkomen.

Groeimodel

In het Implementatieplan Regionale Energie-Infrastructuur (REIS) (in juli 2022 door Gedeputeerde Staten vastgesteld) is gekozen voor een groeimodel. Dat wil zeggen dat dit eerste pMIEK de eerste stap vormt naar een volwaardige integrale programmering van de energie-infrastructuur. Voor het volgende pMIEK is de dan inmiddels opgestelde Energiesysteemvisie voor de provincie Overijssel richtinggevend.

Samenwerken in SNIP

Dit pMIEK draagt bij aan de samenwerking tussen netbeheerders en overheden om de ontwikkeling van de energie-infrastructuur in relatie tot de ruimtelijk economische ontwikkelingen in goede banen te leiden. De netbeheerders hanteren de gepresenteerde prioritering (van uitbreidingsinvesteringen) bij het opstellen van hun Investeringsplannen (2024-2034), en zullen terugkoppelen op welke wijze dat is gebeurd.

Het pMIEK is besproken in het bestuurlijk overleg SNIP (Samen naar Integraal Programmeren) waarin netbeheerders, RES-regio's en provincie samenwerken. Vanwege de afgesproken

opleverdatum voor dit eerste pMIEK, volgend uit de planning van de Investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders, heeft er geen consultatie plaatsgevonden met individuele gemeenten. Het voorgestelde proces en het gehanteerde afwegingskader is wel gedeeld en besproken met de gemeenten.

Het opstellen van het pMIEK en de Investeringsplannen zijn beide tweejaarlijkse processen, die door hun doorlooptijd vaak bij het publiceren al achterlopen op de werkelijkheid. Er kunnen ontwikkelingen zijn die een bijstelling vragen die niet kan wachten op de volgende cyclus. In dat geval bepalen we in SNIP-verband met elkaar of er tussentijdse bijstelling gewenst is.

2. Efficiënt netgebruik

In de energietransitie worden we geconfronteerd met knelpunten in de energie-infrastructuur. Dat laat de huidige netcongestie in het elektriciteitsnet zien. Verzwaring van het net lijkt dan een logische oplossing. Dat zijn vaak langlopende en arbeids- en kapitaalintensieve projecten. Maar er zijn ook andere oplossingen. Die zitten in het slimmer en efficiënter benutten van de huidige netcapaciteit. Het is belangrijk om deze mogelijkheden te benutten zodat ruimtelijk-economische ontwikkelingen zo min mogelijk belemmerd worden door netcongestie.

Wij zetten dus efficiënter netgebruik voorop en geven daar via een viertal activiteiten invulling aan, die hieronder kort toegelicht worden.

a. Opvolging aanbevelingen Landelijk Actieprogramma Netcongestie

In opdracht van het Rijk heeft een taskforce, in het najaar van 2022, het Landelijk Actieprogramma Netcongestie opgesteld. Daarin vormen het 'sterker sturen op betere benutting' van het elektriciteitsnet en 'het vergroten flexibele capaciteit' twee van de drie speerpunten. De landelijke Netcode Elektriciteit biedt netbeheerders expliciet ruimte om congestiemanagement toe te passen. Tegen een financiële vergoeding worden gebruikers en producenten gevraagd bij te springen. Hiermee wordt capaciteit gecreëerd voor verduurzaming en kunnen meer klanten aangesloten worden op het net. Daarnaast wordt er in het actieprogramma gepleit voor nader onderzoek naar andere vormen van flexibilisering (zoals een herziening van de nettarievenstructuur en de introductie van een congestiecharge). Tenslotte wordt er in het advies ook gepleit voor het versterken van publiek-private samenwerking om flexibele capaciteit acuut (ter verlichting van de congestie) en structureel aan te jagen. Wij onderschrijven deze speerpunten en onderzoeken samen met onze SNIP-partners hoe dit maximaal gefaciliteerd kan worden.

b. Netefficiëntie in de Regionale Energiestrategie (RES)

De sterke stijging van decentrale opwekking van hernieuwbare elektriciteit vraagt veel van de energie-infrastructuur. In de RESsen is het hoekpunt maatschappelijke kosten/systeem-efficiëntie meegenomen in het afwegingskader. Een belangrijk aspect hiervan is de afspraak om te streven naar een efficiëntere mix tussen wind en zon (60%-40%). Onze eigen rolinvulling en verantwoordelijkheid voor deze afspraak uit de RES is in het Provinciaal Programma Energiestrategie uitgewerkt.

c. Smart Energy Hubs

Provincie Overijssel draagt zelf ook actief bij aan efficiëntere benutting van het elektriciteitsnet. Concreet doen we door het stimuleren van Smart Energy Hubs. Smart Energy Hubs (SEH) zijn semi-autonome decentrale energiesystemen waar slim lokaal energie-opwek en -gebruik wordt gekoppeld met eventuele tussenkomst van flexibele opslag. Afhankelijk van locatiespecfieke eigenschappen gaat het over elektriciteit, duurzame gassen, warmte of een combinatie. Door een lokaal collectief energiesysteem wordt duurzame energie-opwek lokaal of regionaal ontsloten. SEH's worden ontwikkeld op bedrijventerreinen, havens, rioolwaterzuiveringsinstallaties, clusters van bedrijven en agrarische bedrijven. Met SEH's wordt het bovenliggende energiesysteem ontlast door een

veel lager benodigde transportcapaciteit, waardoor uitbreidingsinvesteringen soms voorkomen kunnen worden.

Met het Uitvoeringsprogramma Smart Energy Hubs 2021-2023 is eind 2021 vastgesteld dat er vier SEH's ontwikkeld worden in Overijssel. Deze maken onderdeel uit van een versnellingsprogramma Oost-Nederland, waar in totaal 10 SEH's gerealiseerd worden. Voorlopige resultaten zijn veelbelovend. Inmiddels onderzoeken we mogelijkheden voor verdere opschaling van het concept. In november 2022 is een studie afgerond naar de potentie van SEH's voor Oost-Nederland. Deze studie wijst uit dat het kansrijk is om op ca. 50 locaties een SEH te ontwikkelen in Oost-Nederland. Mede op basis van dit onderzoek wordt met de Provincie Gelderland onderzocht of een SEH ontwikkelbedrijf opgericht kan worden.

Voor de succesvolle realisatie van een SEH is een goede samenwerking met de regionale netbeheerder voorwaardelijk. Het is van belang dat er in gezamenlijkheid geëxperimenteerd wordt, er voldoende experimenteerruimte is, er ook bij de netbeheerder voldoende capaciteit is om mee te werken en dat op strategisch niveau decentrale oplossingen (h)erkend worden als permanent onderdeel van een nieuw energiesysteem. Het is nodig dat netbeheerders op de korte termijn de maximale experimenteer- en gedoogruimte benutten om slimme oplossingen te realiseren en dat er op de langere termijn groepscontracten toegestaan worden. Momenteel mag de regionale netbeheerder nog geen vergoeding bieden voor flexcapaciteit, zoals dat mag op het hoogspanningsnet. Via de lobby proberen wij ruimte te creëren voor netbeheerders om met een vergelijkbare financiële prikkel ook op laag en middenspanningsniveau slimme oplossingen rendabel te maken voor initiatiefnemers. Er is behoefte om samen met Enexis, Coteq en Rendo een ontwikkelpad vorm te geven waarin perspectief geboden wordt voor slimme (collectieve) oplossingen. Enexis heeft voor 2023 twee proeftuinlocaties aangewezen in Overijssel.

d. E-team – achter de meter oplossingen

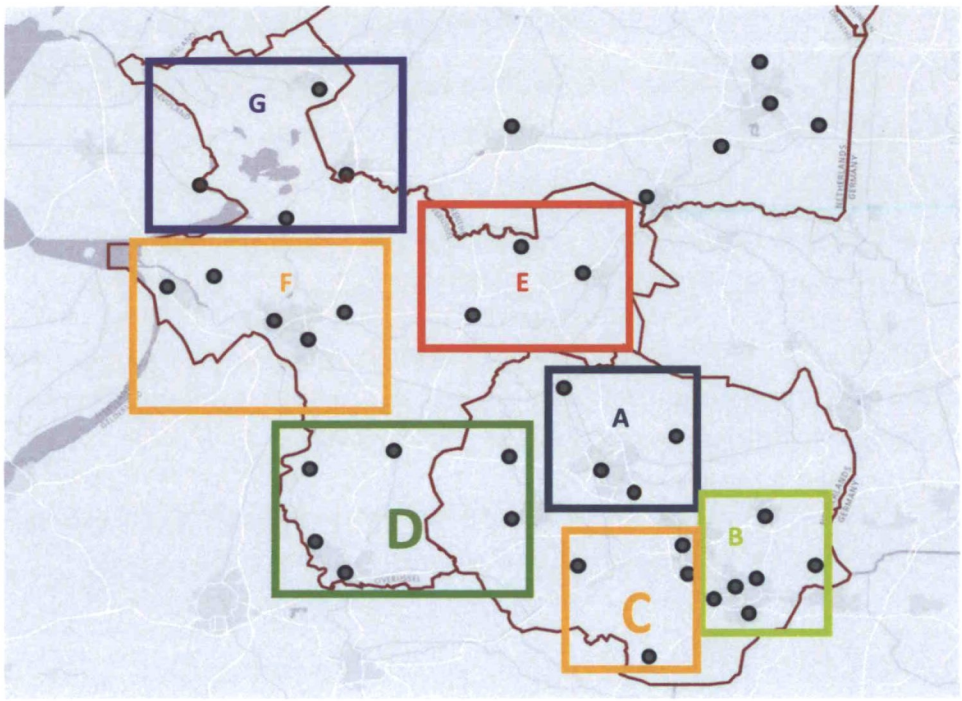
In januari is in opdracht van de provincie het E-team gestart. Het E-team wordt ingevlogen als ondernemingen bij het verduurzamen van hun energieverbruik hun aansluiting niet kunnen uitbreiden door netcongestie. Veel initiatieven willen niet wachten op een verzwaring van het elektriciteitsnet en kunnen, indien bepaalde maatregelen genomen worden, soms ook gerealiseerd worden zonder die investeringsuitbreidingen. Door actief in te zetten op het realiseren van oplossingen en deze beschikbaar te stellen aan zoveel mogelijk partijen die in een vergelijkbare situatie verkeren, dragen we vanuit de provincie ook bij aan efficiënt netgebruik door afnemers. Afhankelijk van de eerste resultaten van deze aanpak hebben we de optie om nog niet rendabele oplossingen te ondersteunen met een subsidie.

3. Prioritering netinvesteringen

In het pMIEK wordt op basis van het door Provinciale Staten vastgestelde Afwegingskader een prioritering gegeven voor de netinvesteringen van de netbeheerders. Hier lichten we onze aanpak en het resultaat toe.

Methode

In dit eerste pMIEK beperken wij ons tot het opstellen van een prioriteitsvolgorde in de gewenste en noodzakelijke capaciteitsuitbreidingen aan het elektriciteitsnetwerk op het niveau van hoogspanningsstations, waar de overgang naar het middenspanningsnet plaatsvindt (HSMS). Overijssel telt momenteel 32 van deze HSMS-stations. Deze stations vormen de koppeling tussen het landelijke hoogspanningsnetwerk van Tennet en de regionale netten (van Enexis, Rendo en Coteq). Dat betekent dat een uitbreiding van capaciteit op een HSMS-station alleen zinvol is als de elektriciteit die daarop wordt geleverd of ingevoerd ook getransporteerd kan worden op het landelijk hoogspanningsnetwerk. TenneT heeft de analyses van Enexis nog niet beoordeeld in het licht van de zich ontwikkelende transportcapaciteit van hun eigen netwerk. Dat wil zeggen dat niet zeker is of en wanneer de capaciteitsontwikkeling aan Enexis zijde ook daadwerkelijk gefaciliteerd kan worden door TenneT. De doorrekening zal nog plaatsvinden voor het opstellen van de Investeringsplannen.

Afbeelding 1: HSMS-stations in Overijssel (inclusief clusterindeling)

Een klein deel van de provincie wordt bediend door stations in Drenthe (Meppel en Coevorden). Deze zijn wel meegenomen in de berekening van de belasting van de stations maar niet in de prioritering in dit pMIEK.

Voor het signaleren van de behoefte aan uitbreidingen is gebruik gemaakt van de Netimpactanalyses die door Enexis (op basis van informatie vanuit de gemeenten en provincie) zijn opgesteld. Daarin wordt zichtbaar op welke HSMS-stations, bij de nu voorziene ontwikkeling van vraag en opwek van elektriciteit, voor 2030 knelpunten ontstaan. Bovendien geeft deze analyse inzicht in de aard (afname, opwek of beide) en de omvang (hoeveel MW) van het knelpunt.

Voor de prioritering in de uitbreidingsinvesteringen is gebruik gemaakt van het Afwegingskader pMIEK.

a. oplossing voor knelpunten voor elektriciteitsvraag en aanbod:
   i. **hoogste** prioriteit hebben de uitbreidingen die een knelpunt oplossen aan zowel de afname- als de invoedingskant;
   ii. **tweede** prioriteit gaat naar stations waar alleen afname het knelpunt veroorzaakt;
   iii. **laagste** prioriteit naar stations waar alleen de invoeding het knelpunt veroorzaakt.
b. maatschappelijke meerwaarde:
   i. afname: investeringen die het meest bijdragen aan de realisatie van provinciale doelen (zoals woningbouwopgave, verduurzaming, economie);
   ii. invoeding: gecombineerd wind-PV gaat voor wind gaat voor PV en hoeveelheid duurzame energie die kan worden opgewekt.
c. Finale beoordeling en waar nodig correctie van resultaat stap 1 en 2

Resultaat

Het resultaat van deze afweging is een provinciale prioriteitsvolgorde in de capaciteitsuitbreidingen. Dit is opgenomen in onderstaande tabel

Hoogste prioriteit	Prioriteit 2	Prioriteit 3	Geen prioriteit
Zwolle Hessenpoort (15-112) Oldenzaal (37-41) Vroomshoop (75-28) Tubbergen (10-45)	Deventer Bergweide (8-87) Hengelo Weideweg (24-geen)	Enschede Marssteden (5-20) Hardenberg (2-46) Almelo Mosterdpot (4-geen)	Kampen (geen-24) Enschede Wesselerbrink (geen-23)
Ommen Dante* (16-68) Goor* (11-53) Zwolle Frankenhuis* (17-44) Almelo Urenco* (15-24) Rijssen* (11-44)	Raalte* (27-1)	Nijverdal* (4-33) Dedemsvaart* (3-7) Vollenhove* (1-24)	Olst* (geen-41) Steenwijk* (geen-95) Hengelo Bolderhoek* (geen-7)

Tabel 1: prioritering in capaciteitsuitbreidingen
Tussen haakjes de omvang van het knelpunt aan de afname- en invoedingskant (in MW)
* HSMS-station waar momenteel geen aansluiting van een windpark wordt voorzien

Toelichting:

Na toepassing van **stap a.** uit het Afwegingskader ontstaan 4 groepen met HSMS-stations op basis van de verwachte situatie in 2030:

- Stations met een knelpunt zowel aan de afname- als aan de invoedingskant: 16 stations.
- Stations met alleen een knelpunt aan de afnamekant: 2 stations,
- Stations met alleen een knelpunt aan de invoedingskant: 5 stations.

- Stations zonder knelpunt[1]: 9 stations.

Uit de 16 stations hebben 9 stations de 'hoogste prioriteit' gekregen op basis van de omvang van het knelpunt (**stap b.** uit het Afwegingskader). De resterende 7 zijn ingedeeld in de groep 'prioriteit 2' als het knelpunt alleen aan de afnamekant relatief groot is en in de groep 'prioriteit 3' als het alleen aan de invoedingskant groot is. Ten slotte blijven dan de stations over ('geen prioriteit') waar het knelpunt alleen door invoeding wordt veroorzaakt.

Voor twee stations is op basis van **stap c.** uit het Afwegingskader een uitzondering gemaakt. Dat betreft:

1. Station Hengelo Weideweg. Dit station, waar een groot tekort aan de afnamekant voorzien wordt (maar geen knelpunt aan de invoedingskant) zou lager in de prioritering komen dan de stations waar de tekorten aan afname- en invoedingskant relatief klein zijn. De uitbreiding zou daardoor minder prioriteit krijgen terwijl het verwachte effect op de elektrificatie (en daarmee de energietransitie) groter is dan op de overige stations. We geven Hengelo Weideweg daarom een hogere prioriteit (2);
2. Op HSMS-station Raalte komt op basis van stappen a. en b. juist in de prioritaire categorie , hoewel het invoedingsknelpunt zeer klein (1 MW) is. De bijdrage van een uitbreiding van dit station aan de energietransitie is vergelijkbaar met het hierboven genoemde station Hengelo Weideweg. We geven Raalte daarom dezelfde prioriteit als Hengelo Weideweg (2).

Daarnaast is meegewogen of er op een HSMS-station windvermogen wordt voorzien. In dat geval is er sprake van een efficiëntere benutting van de capaciteit (door de combinatie wind-zon) en verdient een uitbreiding de voorkeur boven een station waar door vervanging van zon-PV-vermogen door windvermogen het knelpunt verkleind of opgelost kan worden. In de tabel zijn die stations waarvoor dit laatste voor geldt met een * aangeduid.

Volledigheidshalve vermelden we nog dat:

- voor een aantal stations al onomkeerbare besluiten zijn genomen voor uitbreiding. Die zijn niet opgenomen in de Netimpactanalyse en zijn als knelpunt nog zichtbaar in deze prioritering. Dit geldt o.a. voor Zwolle Hessenpoort;
- een aantal stations niet of zeer beperkt uitgebreid kunnen worden door fysieke beperkingen onder- of bovengronds. Toch kunnen deze stations prioriteit vragen. Enexis kijkt (en keek) in die gevallen naar alternatieven zoals het aansluiten van vermogen op nabij gelegen stations (dit speelt o.a. in Deventer voor de stations Platvoet en Bergweide).

Vervolg

Aanscherping pMIEK vanwege duidelijkheid windprojecten

Een aantal gemeenten is voor de RES 2.0 op zoek naar zoekgebieden voor windenergie. Op basis van de afspraken in de RES 1.0 worden deze voor 1 juli 2023 vastgesteld en bekend zijn. Als hiermee de afgesproken verhouding wind-zon-PV van 60%-40% niet bereikt wordt, kan de provincie, door initiatiefnemers, verzocht worden planologische medewerking te verlenen aan initiatieven. In het Programma Provinciale Energiestrategie (PPE) is aangegeven hoe de provincie met deze verzoeken

[1] Mogelijk heeft TenneT wel (te) beperkte capaciteit. Dit is momenteel onduidelijk. Zodra TenneT hier duidelijkheid over schetst, wordt met het afwegingskader ook voor deze stations een prioriteit bepaald.

om zal gaan. In het PPE is verwezen naar de voorkeursgebieden die door de provincie zijn opgenomen in het Fundament voor de Omgevingsvisie. Dat betekent dat er in de komende maanden meer duidelijkheid gaat ontstaan over de plekken waar windprojecten beoogd worden. Zeker als deze windprojecten leiden tot een afname van verwachte grootschalige zon-PV projecten, kan dit tot een gewijzigde prioritering leiden bij toepassing van ons Afwegingskader. De regionale netbeheerder (in dit geval Enexis) is in staat om een aangepaste prioritering (op basis van het voorstaande) nog tot 1 juni 2023 mee te nemen in het proces dat tot de Investeringsplannen 2024-2034. Tot 1 juni 2023 kan de provincie de netbeheerder een aangescherpte prioritering toesturen. De aanscherping zal bestaan uit:

1. De verhoging van prioriteit van HSMS-stations waar de uitbreiding noodzakelijk is voor windenergie (waar dat nog niet zo was), en
2. Het verdwijnen uit de prioritering van stations waar door de vervanging van zon-PV- door windvermogen uitbreiding vermeden kan worden.

Een mogelijk aangescherpte prioritering wordt gedeeld met alle ontvangers van het pMIEK, inclusief de RES-regio's en gemeenten.

Ook na 1 juni kunnen veranderende omstandigheden aanleiding geven om de prioritering bij te stellen. De provincie en de netbeheerders houden hierover contact via de reguliere kanalen, waaronder het SNIP-overleg.

Vervolgproces bij de netbeheerders

Netbeheerders nemen de prioriteitsvolgorde uit het pMIEK mee bij het opstellen van hun InvesteringsPlannen (IP) voor de periode 2024 tot 2034. We vergroten de toegevoegde waarde van netinvesteringen in Overijssel, doordat netbeheerders maatschappelijke waarde en netefficiëntie mee kunnen nemen naast de huidige criteria leveringszekerheid, veiligheid en de beschikbare fysieke ruimte. Praktisch betekent dit dat uitbreidingsinvesteringen op grond van deze prioritering in de tijd naar voren gehaald zullen worden door Enexis of juist naar achteren. Het prioriteren in het pMIEK heeft daarmee geen impact op de haalbaarheid van de RES-doelstellingen.

In de RES netimpactanalyse constateert Enexis voor 9 stations dat de uitbreidingsmogelijkheden zeer beperkt of afwezig zijn door onder- of bovengronds ruimtegebrek. Op enkele van die locaties geeft Enexis aan dat een deel van verwachte grootschalige opwekprojecten niet op het gewenste station kan worden aangesloten. Voor deze stations wordt inzet op efficiënt netgebruik als mogelijke oplossing geopperd of de mogelijkheid om nieuwe projecten op nabijgelegen stations aan te sluiten. In deze situatie kan het voorkomen dat een station zonder prioriteit, door deze overloop toch prioriteit krijgt. In voorkomende gevallen wordt dit gezamenlijk besproken (SNIP).

4. Versnellingsaanpak realisatie

De toenemende elektrificatie als gevolg van de energietransitie en geopolitieke ontwikkelingen zal de komende jaren doorzetten. Dat betekent dat er, ondanks alle inspanningen voor efficiënter netgebruik, volop gewerkt zal moeten worden aan verzwaring en uitbreiding van de energie-infrastructuur. Dit zijn veelal complexe trajecten met diverse belangen en veel betrokken partijen. Mede daardoor kennen ze vaak een lange doorlooptijd. Netbeheerders spreken over een tienjarig ontwikkeltraject, waarvan twee jaar bouwen en acht jaar procedures. Er is dus potentie om het beschikbaar komen van nieuwe netwerkcapaciteit substantieel te versnellen.

Om de ontwikkeltijd te verkorten starten wij dit jaar in de samenwerking met netbeheerders en gemeentelijke overheden met het verkennen van de volgende opties:

1. Het zo vroeg mogelijk vaststellen en regelen van de gewenste bevoegdheidsverdeling. Dat kan versneld worden als netbeheerders de studiefase van netuitbreidingen altijd afsluiten met een principeverzoek aan het (beoogd) bevoegd gezag;
2. Versnellen van bevoegdheidsoverdracht tussen overheidslagen. Een confectieaanpak met gestandaardiseerde modellen kan dit proces faciliteren. Ook in bredere zin is het van belang om te zoeken naar standaardisatie van stappen in het ruimtelijke proces (denk aan ontwerpen (vanuit de netbeheerder) en beoordelingen (door bevoegd gezag);
3. Het versterken van de samenwerking tussen netbeheerders en overheden niet alleen op projectniveau, maar met name ook gebiedsgericht. Op deze manier worden projecten met samenhang ook in samenhang aangepakt. Een single-point-of-contact bij elke organisatie kan dit ondersteunen;
4. Decentrale overheden kunnen actief en faciliterend grondbeleid inzetten om te voorkomen dat grondverwerving de voortgang van projecten belemmert. Netbeheerders en overheden kunnen in een vroegtijdig stadium van een project de mogelijkheden en wensen voor wat betreft grondbeleid in beeld brengen;
5. het vergroten van het lokale draagvlak voor uitbreidingsinvesteringen. Dat kan bijvoorbeeld door het vrijmaken van middelen die worden ingezet voor het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. Ook het inzetten van onorthodoxe instrumenten als het *first permit first serve* principe waarmee het bevoegd gezag die de procedures het vlotst doorloopt ook als eerste aan de beurt is bij uitbreidingen kan worden overwogen.

Op projectniveau wordt bij diverse netverzwaringsprojecten waar de provincie als bevoegd gezag optreedt, intensief samengewerkt.

Momenteel is netcongestie zo belangrijk dat daar een bestuurlijk overleg voor gewenst is op provinciaal niveau. In Overijssel gebruiken we daar het SNIP overleg voor, waar netbeheerders, RES-regio's en de provincie al samenwerken. In het Landelijke Actieprogramma Netcongestie (LAN) wordt aanbevolen om provinciale Energyboards op te richten die als doel hebben de realisatie te versnellen door betere samenwerking en die, waar nodig, gebruikt kunnen worden voor escalatie. Wij geven hier invulling aan door met de netbeheerders de SNIP-samenwerking geïntensiveerd voort zetten en uit te breiden in lijn met deze aanbeveling. Het SNIP vormt ook een goed kader om de gezamenlijke belangen te behartigen (lobby).

Ten slotte zijn we ons ervan bewust dat veel van de hier genoemde punten betrekking hebben op het hoog- en middenspanningsniveau. Een speciale uitdaging ligt er ook lokaal op laagspanningsniveau,

waar nog veel transformatorhuisjes en kabels moeten worden gerealiseerd. Het proces van inpassing en vergunnen daarvan moet versterkt worden in samenspraak met gemeenten.

5. Energiesysteemvisie

Het p-MIEK is gebaseerd op een eenvoudig afwegingskader met enkele algemene principes. In 2023 ontwikkelen we een Energiesysteemvisie, om in het volgende p-MIEK ook de gewenste ontwikkelrichting mee te kunnen nemen in de afweging. In deze paragraaf beschrijven we de context en het globale plan van aanpak.

Wat staat er in de Energiesysteemvisie?

De Energiesysteemvisie bevat een beschrijving van het huidige energiesysteem, scenario's voor de toekomstige ontwikkeling in vraag en aanbod naar energie en een visie op de mogelijke ontwikkelrichtingen voor het Overijsselse energiesysteem om deze ontwikkelingen te faciliteren en/of te beïnvloeden.

Het kiezen van een gewenste ontwikkelrichting van het energiesysteem vraagt om politieke keuzes, waarbij verschillende belangen tegen elkaar afgewogen kunnen worden. Hierbij zal ook rekening gehouden moeten worden met de externe onzekerheden in de toekomstige ontwikkelingen.

In de Energiesysteemvisie worden beide aspecten (keuzemogelijkheden en onzekerheden) verder uitgewerkt. Hierdoor kan, met de kennis van nu, een gewenste ontwikkelrichting vastgesteld worden. Deze ontwikkelrichting vormt de basis voor het Afwegingskader van het pMIEK 2.0. De visie bestrijkt het gehele energiesysteem (gas, elektriciteit en warmte) inclusief opslag en conversie, en heeft een lange termijn horizon, richting 2050. De Energiesysteemvisie wordt opgenomen in het provinciale omgevingsbeleid en periodiek herijkt om nieuwe ontwikkelingen mee te kunnen nemen.

Context

De Energiesysteemvisie van provincie Overijssel zal aansluiten op de visie die het Rijk ontwikkelt op het Nederlandse energiesysteem (Nationaal Plan Energiesysteem) en de kaders en uitgangspunten van onze eigen Omgevingsvisie. Omgekeerd wegen de belangen en voorkeuren vanuit het perspectief van energie-infrastructuur mee bij het opstellen van de Overijsselse Omgevingsvisie. Deze wisselwerking vraagt op relatief korte termijn al eerste (voorlopige) uitspraken vanuit de energiesysteemvisie. Het Plan van Aanpak houdt hier rekening mee.

Plan van Aanpak op hoofdlijnen

Het Plan van Aanpak wordt de komende periode verder uitgewerkt. Hierbij worden ook de vervolgaanpak vanuit IPO en inzichten uit andere pMIEKs meegenomen.

De Energiesysteemvisie werken we uit in samenwerking met onze SNIP-partners. Via het reguliere participatieproces van de Omgevingsvisie worden ook andere maatschappelijke partijen betrokken. Gezien de huidige planning, wordt verwacht dat de principes die worden ingebracht in de concept Omgevingsvisie geen typisch Overijssels karakter hebben, maar meer generiek van aard zijn.

De Energiesysteemvisie bevat een groot aantal uitgangspunten en onzekerheden. De relevante besluitvormende aspecten die we in ons omgevingsbeleid willen opnemen, lopen qua besluitvorming mee in het proces rond de Omgevingsvisie. De Energiesysteemvisie wordt aan PS via een Statenbrief

aangeboden. Het document vormt een basis voor een herijkt Afwegingskader in het pMIEK2.0. Dit herijkte afwegingskader wordt door Provinciale Staten vastgesteld.

Onze beoogde aanpak op hoofdlijnen is schematisch weergegeven in onderstaande figuur

